

EKONOMIUTSKOTTETS UTLÅTANDE 9/2009 rd

Statsrådets redogörelse för EU-politiken

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 april 2009 statsrådets redogörelse för EU-politiken (SRR 4/2009 rd) till stora utskottet för beredning och bestämde samtidigt att de övriga utskotten får lämna utlåtande i ärendet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Martti Salmi, finansministeriet

- gruppchef Antti Riivari, arbets- och näringsministeriet
- specialrådgivare Niina Harjunheimo, Finlands näringsliv
- ekonomisk expert Olli Koski, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- ekonomisk expert Ralf Sund, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- chef för internationella ärenden Markus Penttinen, Akava r.f..

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Ekonomisk och monetär politik

EU befinner sig just nu i sin svåraste finansiella och ekonomiska kris någonsin. Finanskrisen och den globala ekonomiska recessionen har drabbat nästan alla EU-länder hårt. Det är ännu svårt att sja om vilka verkningar krisen kommer att ha för den inre marknaden eller EU:s globala konkurrenskraft, men enligt kommissionens senaste uppskattningar kommer den ekonomiska tillväxten att visa upp ett minus under åtminstone hela 2009 och uppskattningsvis 8,5 miljoner arbetstillfällen försvinner inom EU åren 2009—2010. Underskottet i den offentliga ekonomin kommer att mer än fördubblas.

Det samarbete som medlemsstaterna påbörjade hösten 2008 för att bland annat trygga bankväsendet och koordinera stimulansåtgärderna har visat på EU:s styrka. Ekonomiutskottet menar att det fördjupade samarbetet absolut måste fortsätta för att stabilisera den ekonomiska situationen och normalisera finansmarknaderna (EkUU 42/2008 rd).

Finanskrisen har lyft fram behovet av effektivare tillsyn över EU:s finansmarknader och bättre krishantering. Enligt utskottet ser man nu ett klart behov av att skapa ett system för ett juridiskt mer bindande och konkretare tillsynssamarbete. Det behövs ett närmare samarbete med de aktörer utanför EU som deltar i tillsynen över de viktigaste finansmarknaderna (EkUU 24/2008 rd). Det är ytterst viktigt att EU verkställer fattade beslut om effektivare reglering av finans-

marknaderna och genomför beslutade "stängningar" av skatteparadis på det sätt som G20-länderna beslutade i London. Finanskrisen har också visat att det är viktigt med en så samordnad ekonomisk politik som möjligt. Små öppna ekonomier som Finland tjänar på effektivare samordning av den gemensamma ekonomiska politiken.

Liksom statsrådet anser ekonomiutskottet att ett viktigt mål på sikt är att utvidga euroområdet till hela den inre marknaden. Detta ska inte ske genom större flexibilitet med kriterierna men de störningar som valutakursfluktuationerna orsakar på den inre marknaden bidrar till att försämra företagens lönsamhet och därmed Finlands konkurrenskraft.

Den inre marknaden

Den inre marknaden är EU:s motor och utgör grunden för ekonomiska framgångar och välfärd. En inre marknad fri från hinder är ytterst viktig både för vår ekonomi och för EU:s globala roll. Ju starkare och mer sammahållen EU är, desto mer betydelsefull blir unionen som aktör också i den globala ekonomin (EkUU 3/2008 rd). Utskottet understryker även betydelsen av öppna marknader utanför EU för den ekonomiska välfärden. Konkurrensen med växande ekonomier som Kina och Indien kräver enstämmighet för att genomföra strukturella reformer på den inre marknaden.

EU bör ha en samsyn på de största utmaningarna för konkurrenskraften och på metoderna att svara på dem. EU:s konkurrensstrategi behöver ses över så att den bättre stöder en hållbar utveckling och bidrar till ökad produktivitet och bättre sysselsättning.

EU måste koncentrera sig på att förbättra den lagstiftning som är viktigast för konkurrenskraften, förtydliga den men samtidigt beakta företagens globala omvärld. En större global spridning för europeiska standarder främjar våra företags konkurrensutsikter. De nationella skillnaderna mellan medlemsstaterna har ökat som en följd av EU:s utvidgning och den pågående ekonomiska krisen. En effektivare inre marknad och bättre konkurrenskraft under en ekonomisk re-

cession förutsätter att medlemsstaterna är engagerade fullt ut och glömmer alla former av protektionism.

De fyra friheterna utgör världens största hemmamarknad och såväl företag som konsumenter drar nytta av de gemensamma normer som hänför sig till den. Men trots att arbetet för att röja undan handelshinder har pågått i ett kvartssekel kan arbetet ännu inte anses avslutat. Utskottet framhåller särskilt vikten av att effektivisera servicesektorn för att EU ska kunna bevara sin konkurrenskraft. Tjänstedirektivet måste sättas i kraft på ett dynamiskt sätt och därefter är det viktigt att följa hur det fungerar och utvärdera resultaten. Ekonomiutskottet påminner dessutom om att den fria rörligheten inte får äventyra arbetstagarens rättigheter.

Ekonomiutskottet påpekar att en fungerande och effektiv inre marknad är till nytta även för konsumenterna men bara om den gemensamma regleringen utgår från en hög nivå på konsumentskyddet. Med beaktande ändå av de stora skillnaderna mellan medlemsstaterna i nivån på konsumentskyddet är det realistiskt att anta att det ännu kommer att dröja innan kriterierna är helt harmoniserade (EkUU 2/2009 rd).

Även om ekonomiutskottet på ett allmänt plan stöder principen om fri konkurrens vill det hålla fast vid ett nationellt monopolsystem för penningsspel för att bekämpa brottslighet som hänför sig till sådana spel liksom också sociala problem och hälsorelaterade negativa effekter.

Med hänvisning till tidigare utlåtanden (EkUU 9/2006 rd, EkUU 7 och 8/2007 rd) understryker utskottet att det nödvändigt bör vidtas fortsatta åtgärder för att åstadkomma ett effektivt gemensamt patentsystem och att särskilt avseende bör fästas vid systemets rättssäkerhet, förutsägbarhet och lönsamhet.

Ekonomiutskottet anser att EU:s budget bör reformeras så att större tyngd läggs vid hållbar tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning. Att främja konkurrenskraften är samtidigt en effektiv sammanhållnings- och regionalpolitik. Finland har under sitt medlemskap hittills klarat sig bra i förhandlingarna om finansiering. Vår netto-bidragsandel förväntas emellertid öka betydligt

under kommande år och därför är det viktigare än någonsin att satsa på utveckling av våra nationella projekt för att kunna utnyttja det nationella finansiella bidraget så effektivt som möjligt. Utskottet vill även peka på de finansiella problem som följer av att pengar i onödan tar vägen över Bryssel. Denna cirkulation bör begränsas till fall där förfarandet ger ett obestridligt mervärde.

Energipolitik

Ekonomiutskottet har i ett flertal utlåtanden (EkUU 4—8/2008 rd, EkUU 11—12/2008 rd) under 2008 behandlat klimat- och energifrågor, bland annat i samband med behandlingen av EU:s klimat- och energipaket. Utskottet ställer sig i det stora hela bakom de mål för energipolitiken som nämns i redogörelsen. Genom det klimat- och energipaket som EU slutligt har antagit i år har unionen klart tagit på sig rollen som vägvisare och ställt upp mål för de internationella klimatförhandlingarna. I sitt utlåtande (EkUU 11/2008 rd) konstaterar utskottet att det enda sättet att uppnå för klimatförändringen tillräckliga effekter är en internationell klimatöverenskommelse som innefattar alla viktiga aktörer. En sådan överenskommelse skulle samtidigt betyda konkurrenskraftiga och lika villkor för industrin i Finland och EU på de globala marknaderna. För att avvärja klimatförändringen och dess ekonomiska konsekvenser krävs det snabba och genomgripande internationella åtgärder. Utskottet framhåller därför att klimatskyddet inte ska ses bara som en börda utan också som en potential för finländsk teknologikompetens (EkUB 8/2006 rd).

En fungerande inre energimarknad är en viktig förutsättning för kostnadseffektiva åtgärder för att avvärja klimatförändringen (EkUU 4/2008 rd). Skäliga priser och tillgång på energi är viktiga villkor för ekonomisk tillväxt. Energin är en viktig konkurrensfaktor för industrin och har en stor betydelse för hela ekonomin och stabiliteten inom unionen. Från industrins synpunkt är tillgången på energi och energipriset av stor betydelse för framtida investeringar. Men det är viktigt att marknaden integreras på ett be-

härskat och harmoniskt sätt inom en överenskommen ram och med tillräcklig hänsyn till särskilda nationella förhållanden (EkUU 4/2008 rd). För Finland innebär detta bland annat avvikelser för naturgasmarknaderna så länge den gas som levereras till Finland kommer från en enda källa. Utskottet påminner samtidigt om att onödiga reglering bör rensas ut i samma takt som marknaderna integreras.

De störningar i energileveranserna som drabbade också en del av EU:s medlemsstater i vintaras avslöjade problemen med splittrade energinätverk och aktualiserade vikten av att trygga energisektorns verksamhet och behovet av att tillsammans säkerställa alla medlemsstaters tillgång till energi. Både den inre marknaden och fungerande relationer utåt kräver en samsyn på energipolitiken inom unionen. Men energibestämmelserna får ändå inte begränsa den nationella bestämmanderätten när det gäller att trygga energitillgången. Medlemsstaterna ska fortfarande ha rätt att själva bestämma villkoren för utnyttjande av sina energikällor, välja mellan olika energikällor och bestämma energiförsörjningens allmänna struktur. Utskottet anser i linje med sina tidigare ställningstaganden att trots att varje medlemsstat själv fortsatt ska ha huvudansvaret för den nationella leveranssäkerheten när det gäller energi, utesluter detta inte eventuella gemensamma åtgärder från EU:s sida för att trygga den inre marknadens funktion (EkUU 15/2008 rd).

Finlands ställningstaganden i frågor inom EU:s energisektor har närmast gällt enskilda projekt. Integrationen av unionens energimarknader är för tillfället i en stark utveckling. Finland bör därför allt tydligare slå fast sin inställning till hur integrationen ska fortsätta och hur de nationella intressena tryggas i det sammanhanget.

Forskning och utveckling samt innovationer

Det långsiktiga målet att Europa ska bli ett världsledande kompetensområde är lovvärt men ställer också stora krav. Internationella jämförelser visar att det finländska innovationssystemet fungerar väl och ligger rent av i utveckling-

ens framkant i ett globalt perspektiv. Ekonomiutskottet understryker vikten av att främja innovationer för att utveckla den inre marknaden och konkurrensstrategier (EkUU 3/2008 rd).

Det är inget självändamål att understödja innovativ verksamhet utan syftet är att stödja den ekonomiska tillväxten och en positiv nationalekonomisk utveckling, en hållbar utveckling av samhället och näringsstrukturen och en ökad välfärd för medborgare och miljö. Ekonomiutskottet anser att Finland kan tjäna som gott exempel på hur forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten kan förbättras inom unionen. För att stärka den ekonomiska tillväxtpotentialen inom EU krävs det fortsatta satsningar på forskning, utveckling och innovationer. Unionsländernas gemensamma minimimål på 3 procent för FoU kan stå som förebild för medlemsstater som satsat mindre på FoU. Om man vill ligga i topp globalt sett måste satsningarna vara större. Ekonomiutskottet talar därför för att i

EU:s budget kanalisera en större andel till forskning, utveckling och innovation.

Också för Finland är det helt avgörande hur EU lyckas i sin egen ekonomiska politik och innovationspolitik. Finland måste delta aktivt och påverka utvecklingen av EU:s forsknings- och innovationspolitik.

Ekonomiutskottet anser att den innovationsstrategi för EU som tillkom under Finlands ordförandeskap har visat sig vara ett viktigt initiativ som har samordnat innovationspolitiska åtgärder inom EU och ett målmedvetet utnyttjande av dem i syfte att nå målen i Lissabonstrategin. Detta arbete måste fortgå.

Utlåtande

Ekonomiutskottet föreslår

att stora utskottet beaktar det som sägs ovan .

Helsingfors den 8 maj 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
vordf. Antti Rantakangas /cent
medl. Janina Andersson /gröna
Hannu Hoskonen /cent
Harri Jaskari /saml
Matti Kangas /vänst
Toimi Kankaanniemi /kd
Miapetra Kumpula-Natri /sd

Jouko Laxell /saml
Eero Lehti /kok (osittain)
Päivi Lipponen /sd
Marjo Matikainen-Kallström /saml
Petteri Orpo /saml
Sirpa Paatero /sd
Kimmo Tiilikainen /cent
Ulla-Maj Wideroos /sv.

Sekreterare var

utskottsråd Kirsi Pimiä.

AVVIKANDE MENING

Motivering

Statsrådets redogörelse för EU-politiken visar att regeringen godkänner unionens utveckling mot en allt fastare, bredare och allt mer koncentrerad förbundsstat. Ekonomiutskottets utlåtande stöder denna linje. Men det ligger inte Finlands eller andra folks intresse.

Unionen bör koncentrera sig endast på sådana åtgärder som kräver gränsöverskridande beslutsfattande och som har ett verkligt mervärde och ger resultat. Bland sådana frågor vill ekonomiutskottet med tanke på sitt ansvarsområde särskilt nämna klimat- och energipolitik, forskning, utveckling och innovationspolitik och till vissa delar handelspolitiken. Också tillsynen över penning- och finansmarknaderna, där EU har miss-

lyckats, kräver ett fördjupat samarbete. Däremot är det helt omotiverat att skapa snäva regler för exempelvis regional- och strukturpolitik på EU-nivå och att cirkulera medel via unionens förvaltning. Unionen har fått beslutanderätt i allt för små frågor. Nu är det dags att återbörda beslutanderätten till de nationella myndigheterna. På det sättet kan även de finansiella bidragen sänkas.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att stora utskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors den 8 maj 2009

Toimi Kankaanniemi /kd
Matti Kangas /vänst